

Nr 77

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Norge rörande transittrafiken över hamnar i Trondheimsfjorden m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I propositionen nr 120 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 9 mars 1956, föreslagit riksdagen att a) godkänna ingåendet av avtal mellan Sverige och Norge rörande transittrafiken över hamnar i Trondheimsfjorden av i berörda statsrådsprotokoll angivet innehåll, b) till Aktieteckning i ett för oljelagringsverksamhet m. m. tillämnat bolag å kapitalbudgeten, fonden för statens aktier, för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor, c) till Lån till ett för oljelagringsverksamhet m. m. tillämnat bolag å kapitalbudgeten, fonden för låneunderstöd, för budgetåret 1956/57 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Öhman* och *Norling* (I: 522) och den andra inom andra kammaren av herr *Hagberg m. fl.* (II: 709), hemställts, att riksdagen med bifall till det under a) angivna avtalet mellan Sverige och Norge i skrivelse till regeringen begär en utredning, som klarlägger de ekonomiska, politiska och strategiska konsekvenserna av övriga åtgärder i syfte att vidga kommunikationsleden Trondheim—Östersund, samt att i avvaktan härpå förslagen b) och c) om Aktieteckning i ett för oljelagringsverksamhet m. m. tillämnat bolag och om Lån till ett sådant bolag avslås.

Beträffande de skäl, motionärerna anför till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 709.

Frågan om en ökning av varutrafiken mellan Trondheimsområdet och Sverige aktualiserades för några år sedan i samband med planeringen av vårt lands ekonomiska försvarsberedskap. Av en förberedande utredning rörande importen över norska västkusthamnar framgick, att särskilt en ökad import av olja via Trondheimsfjorden skulle få avsevärd betydelse för det svenska folkhushållet. En utvidgning av oljeimporten denna väg ansågs

dock ej möjlig utan vissa förberedande åtgärder. Över huvud taget förutsatte en ökad varutrafik vissa förbättringar i fråga om transiteringsförhållandena.

Med hänsyn till vad som framkommit vid den förberedande utredningen upptogs år 1954 förhandlingar i ämnet mellan ombud för de norska och svenska regeringarna. I mars 1955 redovisade de båda delegationerna sina dittills uppnådda förhandlingsresultat. Den norska delegationen hade icke någon erinran mot ett av de svenska ombuden framfört önskemål om att i det inre av Trondheimsfjorden skulle få anläggas en oljehamn med cisternutrymmen i berg och en mindre godskaj. De norska och svenska ombuden föreslog vidare att en mellanriksväg av god standard utbyggdes på sträckan Enafors—Storlien—riksgränsen—Turifoss—Stjördal. Ombuden ansåg det också önskvärt att den olägenhet ur järnvägstaxesympunkt som riksgränsen medförde undanröjdes såvitt var praktiskt möjligt.

Härefter anmäldes för föregående års riksdag frågan om åtgärder till främjande av varutrafiken över Trondheimsområdet. Riksdagen framförde icke erinran mot tanken att uppföra en oljelagringsanläggning vid Trondheimsfjorden samt anvisade 440 000 kronor till erforderliga förberedande åtgärder för en sådan anläggning. Därjämte lämnade riksdagen förra året bemyndigande för utbyggande av en mellanriksväg Enafors—Stjördal. Vidare har, såsom en följd av ombudens förslag, avgifterna för vissa transittransporter av gods på järnvägen över Storlien föregående år preliminärt nedsatts.

I anledning av riksdagens beslut uppdrog Kungl. Maj:t åt riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap att fullfölja undersöknings- och projekteringsarbetena rörande en oljehamn med bergcisternanläggning och en godskaj vid Trondheimsfjorden samt att utarbeta entreprenadhandlingar ävensom att i övrigt planlägga anordningarna. Riksnämnden har nu avgivit förslag om uppförande och finansiering av en oljelagringsanläggning i Muruvik vid Trondheimsfjordens inre del.

Förhandlingarna mellan de norska och svenska ombuden har numera slutförts och resultatet i ett förslag till avtal mellan Sverige och Norge rörande transittrafiken över hamnar i Trondheimsfjorden. För att avtalet skall träda i kraft måste det ratificeras, för Sveriges del av Kungl. Maj:t med riksdagens samtycke.

Syftet med avtalet är att öka transportkapaciteten för varutrafiken till och från Sverige över hamnar i Trondheimsfjorden. En huvudfråga i avtalet gäller uppförandet av en oljelagringsanläggning. Norska regeringen förklarar sig enligt avtalet beredd att inom ramen för sin befogenhet till det eller de bolag, som skall företräda de svenska statsintressena, dels lämna koncessioner för förvärv av de mark- och vattenområden, som erfordras för uppförande av en oljehamn med cisternutrymme i berg vid Muruvik samt en liknande mottagnings- och lagringsanläggning för olja vid Langstein — som likaledes ligger vid Trondheimsfjorden — dels ock lämna erforderliga koncessioner och tillstånd avseende uppförande av nämnda oljeanläggning-

ar samt byggande av kajer i anslutning till anläggningarna. Regeringen skall i övrigt välvilligt pröva andra frågor, som kan uppstå i samband med anläggningarnas tillkomst och drift. Anläggningarna skall utnyttjas för transitering av olja. Under avspärrningstider eller efter särskilt tillstånd av de norska myndigheterna skall anläggningarna enligt avtalet också kunna användas för andra varor. Norska regeringen har förklarat sig icke komma att lägga hinder i vägen för användandet av de i avtalet omnämnda anläggningarna och transportlederna för transitering till svenskt område, även under avspärrningstider. Vidare anmäles i avtalet vissa påbörjade vägarbeten samt redan genomförda fraktnedsättningar på järnvägstrafiken.

Såsom anfördes vid anmälan av hithörande frågor för föregående års riksdag, är på svensk sida intresset för en förbättring av trafikförbindelserna västerut över norskt område främst betingad av beredskapsskäl. Det bör emellertid framhållas, att även med hänsyn till näringslivets intressen och till turismen en ökning av transportkapaciteten synes motiverad. Särskilt bör i det sammanhanget understrykas möjligheten att öka oljetillförseln under perioder då de svenska farvattnen är helt eller delvis spärade av is. Det nu föreliggande avtalet tillgoser enligt departementschefens mening i stort sett de svenska önskemålen om en ökad varutrafik över Trondheimsområdet.

I avtalet förutsättes, att de svenska statsintressena skall företrädas av ett eller flera bolag. Då bolagsformen torde vara en lämplig lösning av förvaltningsfrågan bör denna avtalsbestämmelse godtagas. Med hänsyn till de av riksnämnden gjorda undersökningarna, vilka legat till grund för avtalet, har departementschefen intet att erinra mot de i avtalet angivna platserna för lagringsanläggningar, Muruvik och Langstein. Ett ställningstagande till spörsmålet om en anläggning vid Langstein ifrågasättes dock ej i detta sammanhang.

De svenska önskemålen om ökad varutrafik över Trondheimsområdet avser främst att söka få till stånd förbättrade möjligheter för vår oljeförsörjning. Med hänsyn härtill anser departementschefen någon erinran ej böra göras mot bestämmelserna i avtalet att anläggningarna avses skola utnyttjas för transitering av olja samt att anläggningarna endast under avspärrningstider eller efter särskilt tillstånd av norska myndigheter skall kunna användas för andra varor. Departementschefen vill i detta sammanhang nämna, att de norska och svenska delegationerna vid förhandlingarna varit ense om att begreppet avspärrning i detta sammanhang icke syftar på ishinder eller liknande förhållanden.

I avtalet föreskrives, att transiteringen via anläggningarna skall handhas av en norsk firma efter avtal med det bolag, som företräder de svenska intressena. Denna avtalsbestämmelse innebär, att ett norskt företag skall ombesörja dels lastning och lossning vid hamn, dels transporterna mellan såväl hamnen och lagringsanläggningen som lagringsanläggningen och de transportmedel, som för varorna till eller från Sverige. Någon invändning torde enligt departementschefen ej böra göras häremot.

Såsom framgår av avtalet har norska regeringen i princip intet att erinra mot att oljeledning anläggas på norskt område från lagringsanläggningarna till Sverige. Om denna fråga aktualiseras skall emellertid särskilda förhandlingar upptagas.

Avtalet föreslås få en giltighet av 25 år. Departementschefen biträder detta förslag. Då avtalet även i övrigt synes innebära en tillfredsställande lösning, tillstyrker departementschefen att Kungl. Maj:t godkänner avtalet.

Departementschefen övergår därefter till riksnämndens förslag om uppförande och finansiering av oljelagringsanläggning i Muruvik vid Trondheimsfjorden. Förslaget avser en bergcisternanläggning med bergförlagda distributionsanordningar för järnvägscisternvagnar och tankbilar samt övrig erforderlig utrustning jämte kajanläggning. Enligt nämndens beräkningar kommer de totala kostnaderna för den föreslagna anläggningen enligt löne- och prisläget i Norge i oktober 1955 att uppgå till 31,7 milj. norska kronor eller 23,1 milj. svenska kronor. Nämnden har framhållit att det är mycket vanskligt att bedöma huruvida de kostnader som härvid beräknats för bergförstärkningar är till fyllest. Vidare har nämnden framhållit, att möjligheterna att i Norge erhålla lättnader i fråga om omsättningsskatt och tull med avseende å anläggningen bör undersökas. Riksnämnden har beräknat, att anläggningsarbetena skall kunna påbörjas nästa budgetår och att byggnadstiden skall bli ungefär fyra år. Riksnämnden utgår från att det bolag som skall företräda de svenska statsintressena är helstatligt. Enligt ett av riksnämnden upprättat förslag till bolagsordning skall bolaget uppföra, äga och förvalta anläggningar för mottagande, lagring och expedition av oljeprodukter. Vidare skall bolaget äga och förvalta annan fast eller lös egendom samt idka sådan handel med oljor, som föranleds av ifrågavarande oljelagring. Aktiekapitalet föreslås till 1 milj. kronor. De medel som bolaget därutöver behöver bör enligt riksnämnden lämnas i form av statliga lån. Bolagets lånebehov för nästa budgetår har nämnden beräknat till 4 milj. kronor.

Under hänvisning till sin tillstyrkan av avtalsförslaget och i enlighet med riksnämndens förslag förordar departementschefen, att åtgärder vidtages för att uppföra en oljelagringsanläggning i Muruvik vid Trondheimsfjorden. Byggnadsföretaget torde få utföras i huvudsaklig överensstämmelse med nämndens projekt. Den av nämnden beräknade totala anläggningskostnaden, 23,1 milj. svenska kronor, synes böra godtagas. Departementschefen förutsätter, att föreliggande möjligheter till lättnader i fråga om i Norge utgående tull och omsättningsskatt kommer att beaktas vid byggnadsföretaget.

Med hänsyn till verksamhetens art synes statens intressen i samband med oljelagringsanläggningen böra företrädas av ett bolag. Departementschefen delar riksnämndens uppfattning, att bolaget skall vara helstatligt. Aktiekapitalet bör i enlighet med riksnämndens förslag bestämmas till 1 milj. kronor. Frågan om fastställelse av bolagsordning torde sedermera få underställas Kungl. Maj:ts prövning. I detta sammanhang må nämnas, att un-

derlag för en bedömning av bolagets verksamhet på längre sikt självfallet ännu saknas. Hithörande spörsmål bör framdeles föreläggas riksdagen.

Utöver aktiekapitalet erforderliga medel torde böra lämnas bolaget i form av lån under fonden för låneunderstöd. Då byggnadsföretaget förutsätts kunna påbörjas nästa budgetår bör anslag till såväl aktieteckning i det tillämnade bolaget som lån till bolaget anvisas för budgetåret 1956/57. Lånebehovet anser departementschefen, i likhet med riksnämnden, böra beräknas till 4 milj. kronor. Lånen bör vara räntefria. Sedan anläggningarna uppförts och närmare erfarenhet av verksamheten erhållits, torde räntefrågan få upptagas till omprövning.

Det förutsättes ankomma på ministern för utrikes ärendena att göra framställning rörande undertecknandet av avtalet.

Utskottet. Frågan om åtgärder till främjande av varutrafiken över Trondheimsområdet anmäldes för föregående års riksdag. I anledning av Kungl. Maj:ts då framlagda proposition i ämnet uttalade statsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 102, att det för vår försörjning med viktiga förnödenheter vore av stor betydelse att ha tillgång till vissa mottagningsanordningar vid Trondheimsfjorden. Härvid avsågs i första hand oljehamn med bergcisternanläggning samt en godskaj.

Av den nu föreliggande propositionen framgår, att fortsatta svensk-norska förhandlingar i ärendet resulterat i ett förslag till avtal mellan Sverige och Norge. Syftet med avtalet är att öka transportkapaciteten för varutrafiken till och från Sverige över hamnar i Trondheimsfjorden. En huvudfråga i avtalet gäller uppförandet av en oljelagringsanläggning. Vid sin granskning av avtalsbestämmelserna har utskottet, som tagit del av de till ärendet hörande handlingarna, icke funnit något vara att erinra. Avtalet synes utskottet i stort sett tillgodose de svenska intressena och önskemålen samt även i övrigt innebära en tillfredsställande lösning.

Enligt avtalet har norska regeringen förklarat sig beredd lämna koncession till ett svenskt bolag för uppförande av oljehamn med cisternutrymmen i berg vid Trondheimsfjorden. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap har i anslutning härtill framlagt förslag till uppförande och finansiering av en oljelagringsanläggning i Muruvik vid Trondheimsfjorden för en beräknad kostnad av 23,1 miljoner kronor. Det är emellertid enligt riksnämnden vanskligt att bedöma, huruvida detta belopp är till fyllest för de förstärkningar, som med hänsyn till det avsedda bergspartiets geologiska art kunna visa sig bli erforderliga. Utskottet finner i likhet med departementschefen, att riksnämndens förslag bör godtagas och har icke något att invända mot att det bolag, som skall företräda de svenska intressena, är helstatligt.

I fråga om anläggningens finansiering kan utskottet tillstyrka, att aktiekapitalet bestämmes till 1 miljon kronor och att de medel, som bolaget därutöver behöver, lämnas i form av räntefria statliga lån. Lånebehovet har för nästa budgetår beräknats till 4 miljoner kronor. Utskottet vill därför

tillstyrka, att ett investeringsanslag av sistnämnda belopp anvisas under fonden för låneunderstöd.

Av det anförda följer, att utskottet icke biträder det motionsvis gjorda yrkandet. Utskottet vill härvid erinra om att motioner av i stort sett samma innehåll som de nu föreliggande avslogos av förra årets riksdag.

Utskottet hemställer,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 522 och II: 709, i vad de avse medelsanvisningen,

a) godkänna ingåendet av avtal mellan Sverige och Norge rörande transittrafiken över hamnar i Trondheimsfjorden av i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 9 mars 1956 angivet innehåll;

b) till *Aktieteckning i ett för oljelagringsverksamhet m. m. tillämnat bolag* för budgetåret 1956/57 under fonden för statens aktier anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor;

c) till *Lån till ett för oljelagringsverksamhet m. m. tillämnat bolag* för budgetåret 1956/57 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor;

II. att motionerna I: 522 och II: 709, i vad de icke behandlats under I., icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 april 1956

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 75.